

امثال نبوی و علوی

و معادل‌های آن در نظم و نثر فارسی و انگلیسی

www.ketab.ir

دکتر مهدی ناصری

(عضو هیأت علمی دانشگاه قم)

دکتر سید محمد رضی مصطفوی نیا

(عضو هیأت علمی دانشگاه قم)

سرشناسه:	ناصری، مهدی، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور:	امثال نبوی و علوی و معادل‌های آن در نظم و نثر فارسی و انگلیسی/ مهدی ناصری، سید محمد رضی مصطفوی‌نیا.
مشخصات نشر:	قم: پویشگر؛ دانشکده اصول دین، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۲۵۱ ص.
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
پادداشت:	فارسی - عربی - انگلیسی.
پادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. -- احادیث
موضوع:	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق -- احادیث
موضوع:	احادیث در ادبیات فارسی
موضوع:	احادیث در ادبیات انگلیسی
موضوع:	احادیث شیعه -- قرن ۱۴
شناسه افزوده:	مصطفوی‌نیا، سید محمد رضی، ۱۳۴۸ -
شناسه افزوده:	دانشکده اصول دین
زده بندی کنگره:	۱۲۹۲ ن ۵/۸ الف ۵/۸ BP1۳۲
زده بندی دیوبند:	۲۹۷/۲۱۸
نماینه کتابشناسی ملی:	۲۵۱۸۳۷۰
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۶۰۴۸-۰۸-۹

پویشگر

امثال نبوی و علوی و معادل‌های آن در نظم و نثر فارسی و انگلیسی

دکتر مهدی ناصری، نشر سید محمد رضی مصطفوی نیا

ویراستار علمی و ادبی: فاطمه حیدری سرمد، احمد محمدی نژاد پاشاکی

صفحه آرا و تدوین: سید محمد اسحاقی آهویی

طراح جلد: احمد محمدی نژاد پاشاکی

تهیه و تنظیم: دانشکده اصول دین، قم

ناشر: انتشارات پویشگر

تاریخ و نوبت چاپ: ۱۳۹۳ - چاپ اول

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد وزیری

قیمت: ده هزار تومان

شابک ۹ - ۸ - ۶۰۴۸ - ۹۶۴ - ۹۷۸

انتشارات پویشگر

قم، بلوار امین، ایستگاه زینتیه، شماره ۲۷۶

تلفن: ۳۲۹۳۷۶۴۳ فاکس: ۳۲۹۳۶۱۰۶

بی‌گمان احادیث روایت شده از ائمه معصومین و بویژه سخنان ارزشمندی که از رسول خدا(ص) و امیر مومنان علی ابن ابی طالب(ع) نقل شده است، هر یک دریایی از معارف و معانی است که می‌تواند یکی از بهترین رهنمودهای انسان امروزی باشد. احادیث معصومین و بویژه فرمایشات حکیمانه پیامبر اکرم(ص) و امام علی(ع) کارآیی و سودمندی فراوانی برای تمامی بشریت امروز دارد. از نبی اکرم(ص) در همین باره نقل شده است که فرمودند: حیاتی لکم خیرٌ و مماتی لکم خیرٌ. زندگی و مرگ من برای شما خیر است. در این میان جالب توجه است که بدانیم شاعرانی چون فردوسی، مولوی، نظامی، سعدی و حافظ که از ارکان شعر فارسی‌اند، در سروده‌های خود از احادیث نبوی و علوی، الهام فراوانی گرفته‌اند. برای نمونه گفتنی است که شعر مشهور سعدی:

بنی آدم اعضای یک پیکرند
که در آفرینش زیک گوهرند
چو عضوی به درد آورد روزگار
دگر عضوها را نماند قرار

که هم اینک در سردر سازمان بین‌المللی نصب شده، در واقع همان حدیث پیامبر اسلام می‌باشد، البته با این تفاوت که پیامبر گرامی، «مومنان» را به عنوان یک پیکر دانسته، در حالی که سعدی «بنی آدم» را اعضای یک پیکر می‌داند. سعدی ابیات مذکور را از حدیث ذیل اخذ کرده است:

● مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَ تَرَاحُمِهِمْ وَ تَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى. (دهخدا، ۱۳۷۳ش، ۱: ۴۶۹)

مثال مؤمنان در دوست داشتن یکدیگر و رحم کردن و مهربانی کردن به یکدیگر، مانند تن انسان است که اگر عضوی از آن بیمار شود، سایر اعضای تن دچار شب بیداری و تب می‌شوند.

اما آنچه در این مجال در صدد آن هستیم، آن است که برخی از مهم‌ترین احادیث پیامبر اکرم (ص) و سخنان گوهریار امیر مومنان علی (ع) را پیرامون موضوعات گوناگونی از قبیل اتحاد، آرزو، صبر، قناعت و ذکر کرده و برابری فارسی و انگلیسی آنها را در ادبیات فارسی و انگلیسی به خوانندگان گرامی تقدیم نماییم.

شیوه‌ی تنظیم

اغلب مجموعه‌های حدیثی که تاکنون منتشر شده‌اند، تقسیم‌بندی حرف به حرف و یا الفبایی دارند که آسان‌ترین شیوه از نظر تدوین و بدترین شیوه برای خوانندگان است. بارزترین کاستی تقسیم‌بندی حرف به حرف احادیث نبوی و علوی، پراکنده‌گویی و بی‌نظم بودن مضامین مطرح شده خواهد بود؛ به گونه‌ای که ترتیب احادیث، هیچ گونه ارتباط معنایی با هم ندارد. در تقسیم‌بندی حرف به حرف، احادیثی که مضامین مشابهی دارند، به صورت پراکنده و در صفحات مختلف کتاب آورده می‌شود. برای نمونه احادیثی که در این نوع تقسیم‌بندی پراکنده و در صفحات یکدیگر ارتباط معنایی دارند، در این نوع تقسیم‌بندی پراکنده و در صفحات گوناگون کتاب می‌بینیم:

قِيَمَةُ كُلِّ امْرِئٍ مَا يُحْسِنُهُ. [امام علی (ع)، غرر الحکم: ۵۵۵]

ارزش آدمی، به کار نیکی است که انجام می‌دهد.

قَوَامُ الْمَرْءِ عَقْلُهُ. [پیامبر (ص)، معجم کنوزالأمثال: ۷۵]

پایه و اساس انسان بودن به عقلش است.

الزَّيْنَةُ بِحُسْنِ الصَّوَابِ لِابْحُسْنِ الثِّيَابِ. [امام علی (ع)، غرر الحکم: ۱۰۶]

آرایش به درست کرداری است نه به لباس زیبا.

فَضْلُ الرَّجُلِ بِفَضْلِهِ لَا بِأَصْلِهِ. [امام علی (ع)، غرر الحکم: ۵۳۶]

افتخار مرد به فضیلت او است، نه به اصل و نژادش.

مَنْ أَبْطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ. [امام علی (ع)، غرر الحکم: ۷۰۸]

هر که عملش او را عقب بیندازد، اصل و نسبش نمی‌تواند او را پیش ببرد.

چنانچه ملاحظه می‌شود، هر یک از احادیث مذکور با حرف خاصی شروع می‌شود که در نتیجه، در تقسیم بندی الفبایی، هر یک از این احادیث در بخشی متفاوت و جدا از سایر احادیث مشابه، قرار می‌گیرد. از این رو مؤلفان برای رفع کاستی یادشده در تقسیم‌بندی حرف به حرف، از تقسیم‌بندی موضوعی بهره گرفته‌اند، بدین سان که پس از مطالعه و بررسی دقیق احادیث نبوی و علوی، مضمون اصلی حدیث شناسایی شده و به دنبال آن، حدیث مذکور در ذیل مدخلی که برای آن مضمون در کتاب معین گشته، ثبت می‌گردد. از برجسته‌ترین ویژگی‌های این تقسیم‌بندی این است که روایت‌های گوناگون مشابه و احادیث معادل یک جا و در یک ستون پشت سر هم ذکر می‌گردد. برای نمونه اغلب احادیث نبوی و علوی که در خصوص فضیلت صبر و شکیبایی وجود دارد را در ذیل مدخل (صبر) این چنین می‌بینیم:

الصَّبْرُ ظَفَرٌ. [امام علی (ع)، غرر الحکم: ۳۱]

شکیبایی، پیروزی است.

إِصْبِرْ تَظْفَرْ. [امام علی (ع)، غرر الحکم: ۱۴۹]

صبر کن تا پیروز شوی.

لَا يَعْدَمُ الصَّبْرُ الظَّفَرَ وَ إِنْ طَالَ بِهِ الزَّمَانُ.

«الإمام علی (ع)» انسان شکیبا پیروزی را اگرچه به درازا کشد از دست نمی‌دهد.

الصَّبْرُ نَصْفُ الْإِيمَانِ وَالْيَقِينُ الْإِيمَانُ كُلُّهُ. [پیامبر (ص)، نهج الفصاحه: ۳۹۴]

بردباری، نیمی از ایمان و یقین همه‌ی ایمان است.

نِعَمَ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ الصَّبْرُ وَالِدُّعَاءِ. [پیامبر (ص)، نهج الفصاحه: ۳۹۵]

صبر و دعا، خوب سلاحی برای مؤمن است.

التَّائِي مِنَ اللَّهِ وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ. [پیامبر (ص)، نهج الفصاحه: ٤٥٢]

تائی و بردباری از جانب خداوند است و عجله و شتاب از شیطان.

الْأَنَاةُ حُسْنٌ. [امام علی (ع)، غرر الحکم: ٢١]

بردباری، زیبایی است. و...

از سوی دیگر، این تقسیم بندی (موضوعی)، آسان یاب بوده و خواننده به سرعت و به سهولت روایت مورد نظر خود را با مشخص کردن مضمون روایت، می یابد. چنانچه ملاحظه شد، در تقسیم بندی حرف به حرف برای یافتن روایت های مشابه باید به بخش های مختلف کتاب مراجعه کرد، اما در تقسیم بندی موضوعی با مشخص کردن مضمون روایت (آدم، آدمیت، آرزو، اسراف، افراط، پشیمانی، صبر، طمع، قناعت و...) می توانیم تمامی روایت ها و معادل های آن را یک جا و منظم در زیر مدخل مشخص شده، بیابیم.

در ترجمه ای احادیث نبوی و علوی، گردآورندگان کوشیده اند تا حداقل امکان از ترجمه ای تحت اللفظی و مفید بهره ببرند، به گونه ای که احادیث مذکور به صورت معنایی به زبان فارسی برگردان شود. در خصوص معادل های فارسی و انگلیسی هر حدیث نیز تلاش شده است تا بیشترین و بهترین معادله ها، در هر دو زبان انتخاب شود. نگارندگان بر این اساس، ضمن مطالعه و بررسی عمیق برجسته ترین و معتبرترین کتاب های امثال و حکم فارسی و انگلیسی، برآن بوده اند تا معادل های دقیق، کاربردی و متنوع احادیث نبوی و علوی را در نظم و نثر فارسی و انگلیسی یافته و آن را پیش روی خوانندگان گرامی قرار دهند.

دکتر سید محمد رضی مصطفوی نیا

(عضو هیأت علمی دانشگاه قم)

دکتر مهدی ناصری

(عضو هیأت علمی دانشگاه قم)